

CÜMLE TÜRLERİ

A) Yüklem Yeri Göre

- 1- Kurallı cümle
- 2- Devrik cümle
- 3- Eksiltili cümle

B) Yüklem Türüne Göre

- 1- İsim Cümlesi
- 2- Fiil Cümlesi

C) Anlamına Göre

- 1- Olumlu cümle
- 2- Olumsuz cümle

D) Yapısına Göre

- 1- Tek Yüklemli Cümle
- 2- İçinde Fiilimsi Bulunan
- 3- Birden Çok Yüklemli
- 4- Bağlacı Olan

A) YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

- 1- Kurallı Cümle:** Yüklemi sonda olan cümlelerdir.
❖ Düşünmeden konuşmak, nişan almadan ateş etmeye **benzer**.
- 2- Devrik Cümle:** Yüklemi sonda olmayan cümlelerdir.
❖ Büyük bir sır **vereceğim** sana.
- 3- Eksiltili Cümle:** Yüklemi olmayan cümlelerdir.
❖ Günün sonunda küçük bir mola...

B) YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

- 1- İsim Cümlesi:** Yüklemi ek eylemle çekimlenmiş bir isimden oluşan cümlelerdir. (**Fiilimsiler isimdir.**)
❖ Doğruluk sonsuzluğun **güneşidir**. ❖ Düşünmek, ruhun kendisiyle **konuşmasıdır**.
- 2- Fiil Cümlesi:** Yüklemi çekimli bir fiilden oluşan cümlelerdir.
❖ Hedefi olmayan gemiye hiçbir rüzgar **yardım etmez**.

C) ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

- 1- Olumlu Cümle:** Herhangi bir eylemin yapıldığını veya yargının gerçekleştiğini anlatan cümlelerdir. Burada dikkat etmeniz gereken gerçekleşen eylemin olumsuzluğu değil gerçekleşip gerçekleşmediğidir.
❖ Dünkü yangında evdeki bütün eşyalar **yanmış**. (eylem gerçekleşmiş olumlu cümle)
- 2- Olumsuz Cümle:** Eylemin yapılmadığını, gerçekleşmediğini anlatan cümlelerdir. Olumsuz cümleler “-ma, -me, -maz, -mez, -sız, -siz” ekleriyle ve “**yok, ne ... ne ..., değil**” gibi sözcüklerle yapılabilir.
❖ Bir yengece, doğru yürümesini asla **öğretemezsiniz**.
❖ Saygısızlığın, saldırının küçüğü, büyüğü **yoktur**.

NOT: Anlamına göre cümlelere “*soru, ünlem, emir, şart...*” cümleleri de eklenebilir.

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz.

	YÜKLEMİN YERİNE GÖRE			YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE		ANLAMINA GÖRE	
	KURALLI	DEVRIK	EKSİLTİLİ	İSİM	FİİL	OLUMLU	OLUMSUZ
Tatlı dilli olanların dostları her gün daha artar.							
Keskin bıçak olmak için çok çekiç yemek gerekir.							
Hiçbir iyilik, ne kadar küçük olursa olsun boşa gitmez.							
Eğitim, kendi başına düşünmeyi öğrenmektir.							
Silgi kullanmadan resim çizme sanatına hayat denir.							
Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan...							
Her şeyin başlangıcı küçüktür.							
Pencereni açıp misafir et gönlünün topraklarına yağmuru.							
Sözlerin yüreğimin derinliklerine kadar işlemiştir.							
Antalya bu mevsimde soğuk değildir.							
Aniden bastıran kar bütün yolları kapamıştı.							
İşin aslını bilmeden konuşma bence.							
Hastalandığı için çok güçsüzdü.							
Ülkesini en çok seven, ülkesi için en çok çalışandır.							
Aşılmasına imkan olmayan hiçbir duvar yoktur.							
Gerçek bilgi; yaparak, denenerek öğrenilen bilgidir.							
Hata yapmaktan korkan insan, hiçbir şey yapamaz							
Kendi dilini bilmeyen başka dil öğrenemez.							
Yanıldığını asla kabul etmeyenler, en çok yanılanlardır.							
İnsanın kendini feth etmesi zaferlerin en büyüğüdür.							

D) YAPISINA GÖRE CÜMLELER

1- Tek Yüklemliler: İçinde yüklemden başka yargı bildiren hiçbir sözcük (fiilimsi ya da başka bir yüklem) bulunmayan cümlelerdir.

- ❖ Tatlı sözler, şiddetli bir öfkeye karşı en tesirli ilaçtır.
- ❖ Deneyimden daha güçlü bir öğretmen yoktur.

2- İçinde Fiilimsi Bulunan Cümleler: Cümlede yüklemden başka yargı bildiren fiilimsi ya da fiilimsilerin bulunduğu cümlelerdir. Fiilimsiler, cümlede temel cümlenin herhangi bir ögesi olurlar.

- ❖ Kusurlarınızı hemen **söyleyecek** arkadaşlar **bulun.**
- ❖ Geçmiş **hatırlayamayanlar**, onu bir kere daha **yaşamak** zorunda **kalırlar.**

3- Birden Fazla Yüklemliler: Birden fazla cümlenin birbirine virgül (,) veya noktalı virgülle (;) bağlanması sonucu oluşturulan cümlelerdir.

- ❖ Boş zaman **yoktur**, boşa geçen zaman **vardır.**
- ❖ Doğruluk sonsuzluğun **güneşidir**, mutlaka **doğar.**

4- Bağlacı Bulunan Cümle: Birden fazla cümlenin bağlaçla birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelerdir.

- ❖ En iyiler de şansa **inanır ama** şansa **bırakmazlar.**
- ❖ **Ya** olduğun gibi **görün ya da** görüdüğün gibi **ol.**

NOT: Virgül, noktalı virgül ya da bağlacın bulunduğu her cümle birden fazla yüklemliler cümle değildir. Burada önemli olan virgülden ya da bağlaçtan öncesi ve sonrasının cümle olmasıdır. Yani cümlede mutlaka en az iki yüklem olmalıdır.

❖ “*Senin almaya cesaret edemediğin riskleri alanlar, senin yaşamak istediğin hayatı yaşarlar.*” cümlesinde virgül cümleleri ayırmadığı için birden fazla yüklemliler cümle değil içinde fiilimsi bulunan cümledir.

UYARI:

→ Doğrudan anlatımlı cümleler yani bir başkasının cümlesinin aktarıldığı cümleler, birden fazla yüklemliler cümlelere girmezler. Çünkü bu cümlelerde aktarılan cümle temel cümlenin bir ögesi durumundadır. Yani cümlede iki farklı yüklem yoktur. MEB, bu tarz cümleleri “*Hangisinin içinde bir başka cümle daha vardır?*” şeklinde sormaktadır.

- ❖ “*Atatürk hayatta en hakiki mürşit, ilimdir, demiştir.*” cümlesinde Atatürk’ün sözü yüklem nesnesidir.

→ Aynı şekilde şart ekiyle çekimlenmiş fiillerin bulunduğu cümleler de birden fazla yüklemliler cümle değildir. Bu cümleler de MEB tarafından şart cümlesi şeklinde sorulmaktadır.

❖ “*Düzenli çalışırsan kazanırsın.*” cümlesinde de tek yüklem vardır, şart ekinin bulunduğu yargı zarf tamlayıcısıdır.

Aşağıdaki cümleleri yapılarına göre inceleyiniz.

	Tek yüklemli cümle	İçinde fiilimsi bulunan	Birden fazla yüklemli	Bağlacı bulunan
İnanmışınız ve güvenle beklediğiniz her şey mutlaka gerçekleşir				
İnanın ve sanki başarısız olmak imkansızmış gibi hareket edin.				
İnanmışımız şeylerin yaptığımız şeylerden farklı olmasının mutluluğu yoktur.				
Hayatımızın amacı, bu kuşağın ve gelecek kuşakların insanlarına değer katmaktır.				
Sadece güneşli günlerde yürüyenler hedeflerine ulaşamazlar.				
Endişe asla yarını kederinden kurtarmaz, sadece bugünün neşesini baltalar.				
Herkes dağın zirvesinde yaşamak ister ama tüm o mutluluk ve büyümeler dağa tırmanırken gerçekleşir.				
İyiler ve bilgiler ömürleri boyunca sessiz bir yaşam sürerler.				
Güzel ahlak, kimseye yük olmamak fakat herkesin yükünü çekmektir.				
Kendilerine ait hiçbir hayali olmayanlar, sizinkileri de göremezler.				
Sadece en akıllı ve en aptal insanlar hiçbir zaman değişmez.				
Yenilmesi gereken ilk düşmanlar öfke ile umutsuzluktur.				
Eskimiş fikirler paslanmış çivilere benzer, söküp atmak çok güçtür.				
Meydan okumalarına sınır koyma, sınırlarına meydan oku.				
Küçük şeylere gereğinden çok önem verenler, elinden büyük iş gelmeyenlerdir.				
Şampiyonlar, her zaman kendi şanslarını kendileri yaratır.				
Sınırları keşfetmenin tek yolu, onları aşım imkansız denemektir.				
İnsanın kendi kabiliyetini saklaması, büyük bir kabiliyet işidir.				
İnsanların önyargılarını yıkmanın, atomu parçalamaktan daha zor olduğu bir çağda yaşıyoruz.				

